

vierNulvier

“ We are the
revolution.”

Joseph Beuys

Dit actieplan is gebaseerd op gegevens van 2022. Het bouwt verder op het vorige actieplan en stelt een agenda voor de komende jaren voor, met de focus op 2023.

INHOUDSTAFEL	3
VOORWOORD	4
van DUURZAAMHEIDSBELEID naar ACTIE	5
Duurzaam: focus op leefmilieu en klimaat	5
Naar een actieplan	6
Geen eenrichtingsverkeer	6
Duurzaamheidsagenda	6
ACTIES: hoe we DUURZAME ONTWIKKELING in de ORGANISATIE IMPLEMENTEREN	9
Actie 1: food & drinks	9
Actie 2: mobiliteit	12
Actie 3: gebouw & infrastructuur	17
Actie 4: energieverbruik, waterbeheer & luchtemissies	22
Actie 5: aankoop- & materiaalbeleid	27
Actie 6: digitale omgeving	29
Actie 7: werken in Kunstencentrum VIERNULVIER	29
TOT SLOT	30
MET DANK AAN VOORWOORD	30

"We don't have a right to ask whether we are going to succeed or not. The only question we have a right to ask is what's the right thing to do? What does this Earth require of us if we want to continue to live on it?"
Wendell Berry

Beste publiek,

In 2020 schreven we het eerste actieplan rond duurzaamheid in Kunstencentrum VIERNULVIER. Begin 2022 kreeg dit plan een update. Hoewel we goede resultaten behalen en het bewustzijn blijft stijgen, is de strijd nog lang niet gestreden. Daarom presenteren we in 2023 een aangepast plan. Het is pragmatisch en praktisch, maar daarom niet minder ambitieus.

Zoals we eerder schreven, vragen deze getroebleerde tijden om weldoordachte curatorische en organisatorische strategieën. Zowel op het vlak van artistieke keuzes als op het vlak van netwerken en gemeenschap, is er meer dan ooit nood aan horizontaliteit, gedeeld leiderschap, cocreatie en verbeelding. Heel veel kunstenaars dragen al jarenlang waarden als zorg, transparantie, wederkerigheid, duurzaamheid en respect hoog in het vaandel. Kunstenorganisaties moeten ook op het vlak van beleid, financiën en werk de nodige transparantie, diversiteit en inclusie kunnen aantonen. Op deze waarden zetten we de komende jaren dan ook verder in.

Het team van Kunstencentrum VIERNULVIER, 2023

van DUURZAAMHEIDSBELEID naar ACTIE

“Kunstencentrum VIERNULVIER is een centraal platform in een rijk netwerk van artiesten en organisaties uit tal van sectoren. Geïnspireerd door een turbulente wereld en een kunstensector in beweging, versterkt Kunstencentrum VIERNULVIER de kruisbestuiving tussen de kunsten en de lokale en globale gemeenschap. We fungeren als een gastvrije ontmoetingsplek en een labo voor ontwikkeling, productie, presentatie, participatie en reflectie. Kunstencentrum VIERNULVIER bouwt verder op een verleden van vernieuwing en maatschappelijk engagement.”
missie Kunstencentrum VIERNULVIER

Rond 2009 speelde **Kunstencentrum VIERNULVIER een voortrekkersrol op het gebied van duurzaamheid**. We waren één van de eerste culturele organisaties in Vlaanderen die actief inzette op ecologie, zowel op artistiek vlak (via de thema's die bijvoorbeeld in lezingen en debatten aangekaart werden) als op organisatorisch en productief vlak (horeca, communicatie, gebouwinfrastructuur). Kunstencentrum VIERNULVIER werkte actief mee aan het opstarten van het

netwerk Greentrack Gent en was actief binnen het Pulse Transitienetwerk.

Ondertussen is Kunstencentrum VIERNULVIER bijgebeend en 'voorbijgestoken' door kleinere, meer wendbare organisaties die voor een radicalere aanpak kozen. Dit daagde ons uit om zelf een tandje bij te steken, door onder andere duurzame verbouwingen te laten uitvoeren, een ruime overdekte fietsenparking te installeren, een groendak aan te leggen, regenwater te recupereren, het LEF-principe (lokaal, ecologisch en fair trade) in de horeca te hanteren, een groeiend vegetarisch en veganistisch aanbod in het VIERNULVIER Café aan te bieden en het eigen wagenpark te schrappen.

Toch is er nood aan nog grotere inspanningen – daar wijzen de urgente ecologische problemen op. Als samenleving moeten we ons aanpassen aan het veranderende klimaat (adaptatie) en de CO₂-uitstoot drastisch verlagen (mitigatie). Kunstencentrum VIERNULVIER wil hier een grote rol in blijven spelen via **ons duurzaamheidsbeleid**, vertaald in dit Actieplan.

ACTIEPLAN DUURZAAMHEID: FOCUS OP LEEFMILIEU EN KLIMAAT

'We' are in and with and of 'nature'.

Laboratory of Insurrectionary Imagination

Het **Actieplan Duurzaamheid** van Kunstencentrum VIERNULVIER focust op onze impact op het **leefmilieu en klimaat**. Daarnaast werkt VIERNULVIER aan een **diversiteits-, inclusie- en zorgbeleid**, waarbij de nadruk op het **sociaal-humane** ligt, en aan een sociaal-economisch beleid. Die drie domeinen, waarbij het duurzaamheidsaspect telkens centraal staat, zijn nauw met elkaar verbonden.

Ondanks onze acties weten we dat onze werking een belastende impact heeft op onze omgeving en op het klimaat. VIERNULVIER engageert zich daarom dagelijks om die negatieve impact te beperken. We formuleren **in dit actieplan concrete acties** waarbij energie-efficiëntie, een overschakeling naar fossielvrij energieverbruik, hergebruik van gerecycleerd materiaal, circulaire economie, sociaal welzijn en bewustwording voorop staan.

We blijven het energieverbruik in het gebouw verlagen en kiezen zoveel mogelijk voor oplossingen met een lage CO₂-uitstoot. Hoewel we voldoen aan de huidige regelgeving, willen we – in samenspraak met lokale overheden en kenniscentra – nog een stap verder gaan. We werken hiervoor samen met onder meer Greentrack Gent, UGent, Kunstenpunt, Pulse Transitienetwerk Cultuur Jeugd Media en Stad Gent Dienst Milieu & Klimaat.

Voor acties werkt VIERNULVIER zoveel mogelijk samen met **lokale partners en leveranciers**. Ondertussen leven en werken we bewust, nieuwsgierig en geëngageerd in een **geglocaliseerde wereld**, wat essentieel is voor ons artistieke en inhoudelijke programma. We mogen dan wel op veel gebieden zeer lokaal werken, toch blijven globale kennisdeling en artistieke uitwisseling noodzakelijk.

Voor de concrete opvolging van dit actieplan werken we op drie vlakken:

- een **voortdurende aftoetsing aan de graadmeter**, een intern meetinstrument met jaarlijkse doelstellingen voor de hele werking van VIERNULVIER. Zo wordt duurzaamheid als beleidskeuze naar voren geschoven en structureel geïmplementeerd in de werking.
- een **driemaandelijkse aftoetsing** aan de volledige personeelsploeg en onze stakeholders (publiek, artiesten, partners, ...)
- een **jaarlijkse update** van het duurzaamheidsbeleid, door doelen bij te sturen of nieuwe ideeën, voorstellen en doelstellingen toe te voegen.

GEEN EENRICHTINGSVERKEER

Om als kunstinstelling onze duurzame inspanningen kenbaar te maken, rekenen we op de impact van onze communicatiekanalen. VIERNULVIER heeft immers een **zeer groot bereik**. Denk maar aan onze – naar Vlaamse cultuurnormen – grote personeelsploeg, groot aantal artiesten en collega's (nationaal én internationaal), bezoekers van het Café, talloze partners (cultuurhuizen, leveranciers, overheden, ...) en uiteraard ons grote lokale, nationale én internationale publiek.

Ons duurzaam verhaal is echter geen eenrichtingsverkeer. We gaan **in gesprek met partners, kunstenaars én publiek**. Door te luisteren naar en te spreken met elkaar, inspireren we als kunstenhuis zowel anderen als onze eigen organisatie. We hebben de ambitie om de opgedane kennis te delen met het kunstenveld, het publiek en alle geïnteresseerden. We doen dit via de jaarlijkse update van ons actieplan, waarvan je nu de derde editie leest. Eerdere edities blijven beschikbaar op onze website.

Duurzaamheidsagenda

Met de duurzaamheidsagenda geven we elk jaar een stand van zaken van onze acties. Zo krijg je een helder overzicht van onze realisaties en zie je waar we nog een tandje kunnen bijsteken. Zelf voorstellen of ideeën? Laat het ons weten via info@viernulvier.gent.

We versterken het duurzaamheidsbeleid in de organisatie

BEREIKT

- We schrijven een duurzaamheidsbeleid uit.
- We implementeren het duurzaamheidsbeleid structureel in de werking, door het actieplan minstens om de twee jaar te updaten en dit te koppelen aan de graadmeter voor de interne opvolging.

We versterken ons interne netwerk

BEREIKT

- We werken, samen met personeelsleden uit verschillende expertenteams, een duurzaamheidsbeleid uit via een Actieplan met concrete acties.
- Het duurzaamheidsbeleid staat als terugkerend agendapunt op de graadmetermeeting.

We versterken ons externe netwerk

BEREIKT

- VIERNULVIER is een actief lid van Greentrack.

LOPEND

- De relaties met o.a. Pulse Transitienetwerk, Dienst Milieu & Klimaat Stad Gent, lokale producenten en leveranciers, Centrum voor Duurzame Ontwikkeling UGent, ... worden verder onderhouden.
- We blijven actief op zoek naar kunstenaars, denkers en experts die rond de materie werken en houden zo de vinger aan de pols.

We sensibiliseren onze stakeholders

BEREIKT

- We installeerden in 2021 een PPM-klok¹ op één van de torens van De Vooruit, om aandacht te vragen voor de klimaatcrisis en het stijgende CO₂-gehalte in de lucht. Dit was een tijdelijke installatie op initiatief van en in samenwerking met Steven Vromman, aka Low Impact Man, in het kader van het online festival NO TIME TO WASTE.
- Organisaties die in De Vooruit te gast zijn, krijgen het advies om hun afvalbeleid onder de loop te nemen. Zo wordt het afgeraden om gadgets uit te delen aan het publiek.
- We maken actief afspraken met leveranciers om verpakkingen achterwege te laten of op zijn minst verpakkingen te beperken voor alles wat we in de keuken gebruiken.
- We beperken transport door het aanbieden van onze eigen geluids- en lichtinstallaties.

LOPEND

- De eisen voor bijvoorbeeld 'on desk delivery', snelheid van levering, vrijheid om te bestellen waar en bij wie men wil, ... genereren een hoge (milieu)kost. Hier willen we onze personeelsleden en stakeholders opnieuw bewuster van maken.
- We vergroten de bewustwording rond het invliegen van artiesten.
- We beperken transporten qua productie van externe organisaties.

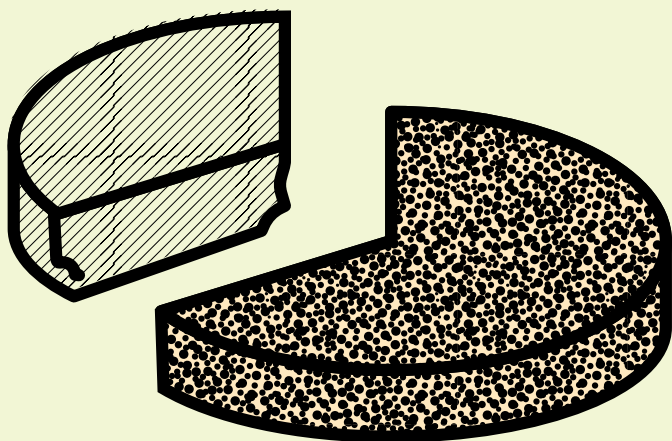
¹ PPM staat voor 'parts per million', een maat van concentratie. De PPM-klok meet het CO₂-gehalte in de lucht.

ACTIES: hoe we DUURZAME ONTWIKKELING in de ORGANISATIE IMPLEMENTEREN

actie 1: FOOD & DRINKS

“We moeten vlees afschaffen binnen de organisatie en in het VIERNULVIER Café. We kunnen nog overwegen om één keer per jaar een groot vleesfestival te organiseren, waarbij we een koe ritueel slachten in het VIERNULVIER Café.”

Simon Allemeersch, kunstenaar

VIERNULVIER streeft naar een gezond, lekker, betaalbaar én ecologisch verantwoord voedingsbeleid. We ambiëren om op termijn over te schakelen naar een **volledig veganistisch aanbod**. In de tussentijd experimenteren we met periodes waarin de keukenploeg volledig veganistisch werkt. Dit als introductie en test voor ons publiek. Van 1 tot en met 11 maart 2023 gaat bv. het festival ‘WOMEN AND CHILDREN FIRST: Exercises in Re-Enchanting’ door, gecoreerd door onze programmator Marieke De Munck. In die periode is op haar verzoek, en in nauw overleg met de keukenploeg, de **volledige artiesten- en personeels catering vegan**. Dit gaat over een 200-tal maaltijden.

VIERNULVIER voert al jaren een beleid om steeds minder vlees, vis en dierlijke producten op het menu te zetten. Op korte termijn blijven we kiezen voor een dalend aanbod aan

vlees- en visgerechten. Omdat we vleeseters zeker niet willen weggagen, gaan we gul en evenwichtig om met ons aanbod. De horeca-verantwoordelijken waken hierover bij het samenstellen van onze menukaart.

In de keuken van het VIERNULVIER Café wordt volgens het LEF-principe gewerkt: **lokaal, ecologisch en fair trade**. Met de aankoop van koffie en rijst ondersteunen we de internationale fair trade.

Sinds 2019 is de **dagschotel altijd vegetarisch en vaak zelfs veganistisch**. Hetzelfde geldt voor onze salades. Aangezien dit gerecht ook in de artiestencatering geserveerd wordt, geldt dit daar de facto ook. Vandaag bestaat 50 procent van het aanbod uit vegetarische en/of volledig plantaardige opties.

VIERNULVIER ondersteunt ook actief **lokale voedselprojecten**. Zo kopen we vlees via Natuurpunt, wier kuddes schapen af en toe uitgedund moeten worden. In 2008 kocht Natuurpunt Gent de eerste lammeren aan voor het beheer van de Westerplas en de bufferstrook langs de Nazarethbeek in Sint-Martens-Latem. Het project breidde snel uit met terreinen in de Latemse Meersen en Gent, waaronder de Muynckhammen en de Moester. Het begrazingsproject ² beslaat momenteel twintig hectare.

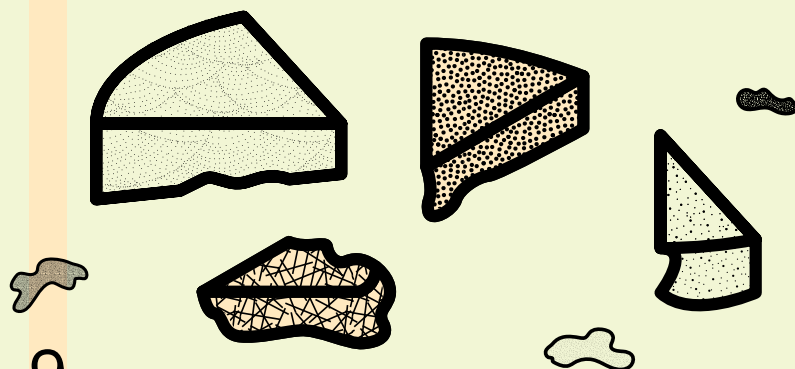
² Het begrazingsproject wordt mee mogelijk gemaakt dankzij de peters en meters van dit project. Zij verwerven drie jaar lang een aandeel in het project en krijgen in ruil jaarlijks een pakket (natuur)lamsvlees. Het slachten en verwerken gebeurt volgens de geldende regels inzake dierenwelzijn en voedselveiligheid. Geneesmiddelen worden tot een minimum beperkt. Hiermee wordt geprobeerd een evenwicht te vinden tussen natuurbehoud en dierenwelzijn. Naast het aandeelhouderschap haalt Natuurpunt een deel van de inkomsten voor het project uit de verkoop van dieren voor de fokkerij. Dit biedt hun de mogelijkheid om nieuwe dieren van andere bloedlijnen in te kopen en zo de kudde gezond te houden.

© Michiel Devijver

Qua **drankaanbod** hanteren we op dit moment een pragmatische aanpak. We serveren in het VIERNULVIER Café lokale en fair trade dranken, biologische wijnen en sappen, maar ook Coca-Cola en Maes Pils. Triomfbier, het VIERNULVIER-huisbier, is biologisch en wordt gebrouwen door Dupont, een kleine brouwerij waarvan ook andere biobieren op onze kaart staan. Naast biologische wijn serveren we ook 'anti-maffia' wijnen van Antico Sapore.

We zetten in het Café ook in op verschillende trappistenbieren. Die zijn weliswaar niet biologisch, maar een substantieel deel van hun opbrengst besteden de paters wel aan sociale doelen. We bespreken intern welk beleid we uitstippelen voor de komende jaren, omdat dit een grote financiële impact heeft op de organisatie.

Indicatoren

Duurzaamheidsagenda

BEREIKT

- We volgen het LEF-principe in het aankoopbeleid van de horeca.
- Het aanbod van de lunch- en avondcatering voor artiesten en personeel is de facto ook in overeenstemming met het LEF-principe.
- We bieden publiek, personeel en artiesten steeds de mogelijkheid om een vegetarisch of veganistisch gerecht te bestellen.
- Onze dagschotels zijn 100% vegetarisch.
- Waar mogelijk vervangen we dierlijke zuivel door plantaardige alternatieven.
- De standaardmelk die we gebruiken voor al onze bereidingen – koffies, chocolademelk, ... – is plantaardige havermelk.
- In het Café bieden we fair trade koffie, thee, suiker, koekjes, fruitsappen, rum, icetea en honing aan.
- Via *nudging* verleiden we de klant tot een duurzamere keuze, door bijvoorbeeld de vegetarische gerechten als eerste op de menuborden te vermelden.
- De keukenploeg gebruikt zeer regelmatig vegan cashewkaas in plaats van reguliere kaas.
- VIERNULVIER is aangesloten bij Too Good To Go, waardoor we de voedseloverschotten bij sluitingsuur kunnen aanbieden aan geïnteresseerden die intekenen via de gelijknamige app.
- Kunstencentrum VIERNULVIER gaat heel bewust om met het aankoopbeleid, waardoor er zo goed als geen voedseloverschotten zijn. Zijn er toch overschotten, dan verdelen we die onder het eigen personeel. Blijft er daarna toch nog eten over, dan wordt het aangeboden via de Too Good To Go-app of zorgen sociale organisaties ervoor dat het bij de juiste personen terechtkomt.
- De eigen catering op publieksevents is 100 procent vegetarisch en vaak voor meer dan 50 procent veganistisch. Ook de meeste van onze cateringpartners volgen dezelfde filosofie.

- Vanaf het seizoen 2021-2022 is de artiesten- én personeels catering volledig vegetarisch.
- De reddingsautomaat van Let's Save Food! wordt sinds december 2021 gefaciliteerd door VIERNULVIER. Hij wordt tweemaal per dag onderhouden en gevuld door de Let's Save Food-vrijwilligers, met voeding die zij gered hebben van de afvalberg. Zo bindt VIERNULVIER de strijd aan tegen voedselverspilling. De opbrengst van de automaat wordt geïnvesteerd in de werking van de vzw Let's Save Food en in de ondersteuning van biodiversiteits- en klimaatprojecten (o.a. bosaanplanting).
- We streven naar een verhouding van 30% veganistische/70% vegetarische dagschotels in ons Café.

LOPEND

- We zoeken naar lokaal gekweekte alternatieven voor producten die veel kilometers afleggen (quinoa, kikkererwten). Deze zoektocht is verre van evident. De lokale kweek en vooral het drogen en bewaren van bepaalde zuiderse granen en peulvruchten staat nog in de kinderschoenen, maar wordt op de voet gevolgd door ons en door onze leveranciers.
- We verbeteren de voedselongeletterdheid bij onze klanten: we bieden vlees als *second best option* aan en geven info over duurzame productie, eerlijke handel en minder afval. Dit is een arbeidsintensief proces waar we stapsgewijs vooruitgang in boeken. Het communicatieteam is al druk bevraagd om te communiceren over het programma, waardoor dit niet altijd prioriteit krijgt. Het blijft wel op de agenda staan.
- We onderzoeken de mogelijkheid om ook rijst en quinoa fair trade aan te kopen. Hier gaat het om een afweging tussen fair trade en lokale biologische producten. Dit blijft een afweging die we regelmatig weer op tafel gooien.

actie 2: MOBILITEIT

“Cultuur moet ruimte scheppen voor verbeelding, reflectie en publieke dialoog, experimenten en transitiepraktijken.”

Eva Peeters, Greentrack Gent

Naar bezoekers toe communiceren we vooral hoe De Vooruit te bereiken is volgens het **STOP-principe**: stappen, trappen, openbaar vervoer, privévervoer. Aan bezoekers die met de wagen komen, geven we enkel mee dat De Vooruit binnen de LEZ-zone ligt en dat er kan geparkeerd worden in de ondergrondse parking. De meeste bezoekers komen echter te voet, met de fiets en/of het openbare vervoer.

Vandaag komen zo goed als alle negentig werknemers van Kunstencentrum VIERNULVIER met het **openbaar vervoer** of met de **fiets** naar het werk. Aangezien De Vooruit centraal gelegen is, zijn we vlot te bereiken met het openbaar vervoer. Slechts enkelen komen met de auto naar het werk. Deze keuze hangt samen met hun woonplaats en functie (avond- en nachtwerk).

Het spreekt voor zich dat woon-werkverkeer zoveel mogelijk met de fiets of met het openbaar vervoer gebeurt. Hier gaat ook de voorkeur van VIERNULVIER naar uit. Het is evenwel de verantwoordelijkheid van de medewerker zelf om hier op een bewuste manier mee om te gaan. Wanneer de auto noodzakelijk is omwille van de moeilijke bereikbaarheid, dan wordt voorzien in een vergoeding.

We kiezen er bewust voor om **geen eigen wagenpark** te voorzien. We werken samen met het **deelautosysteem Cambio** voor het huren van een (bestel)wagen. Daarnaast doen we een beroep op lokale fietskoeriers voor het leveren van catering op locatie, het bezorgen van pakjes, ... Indien de eigen wagen toch gebruikt wordt, krijgt men een kilometervergoeding volgens de wettelijke bepalingen.

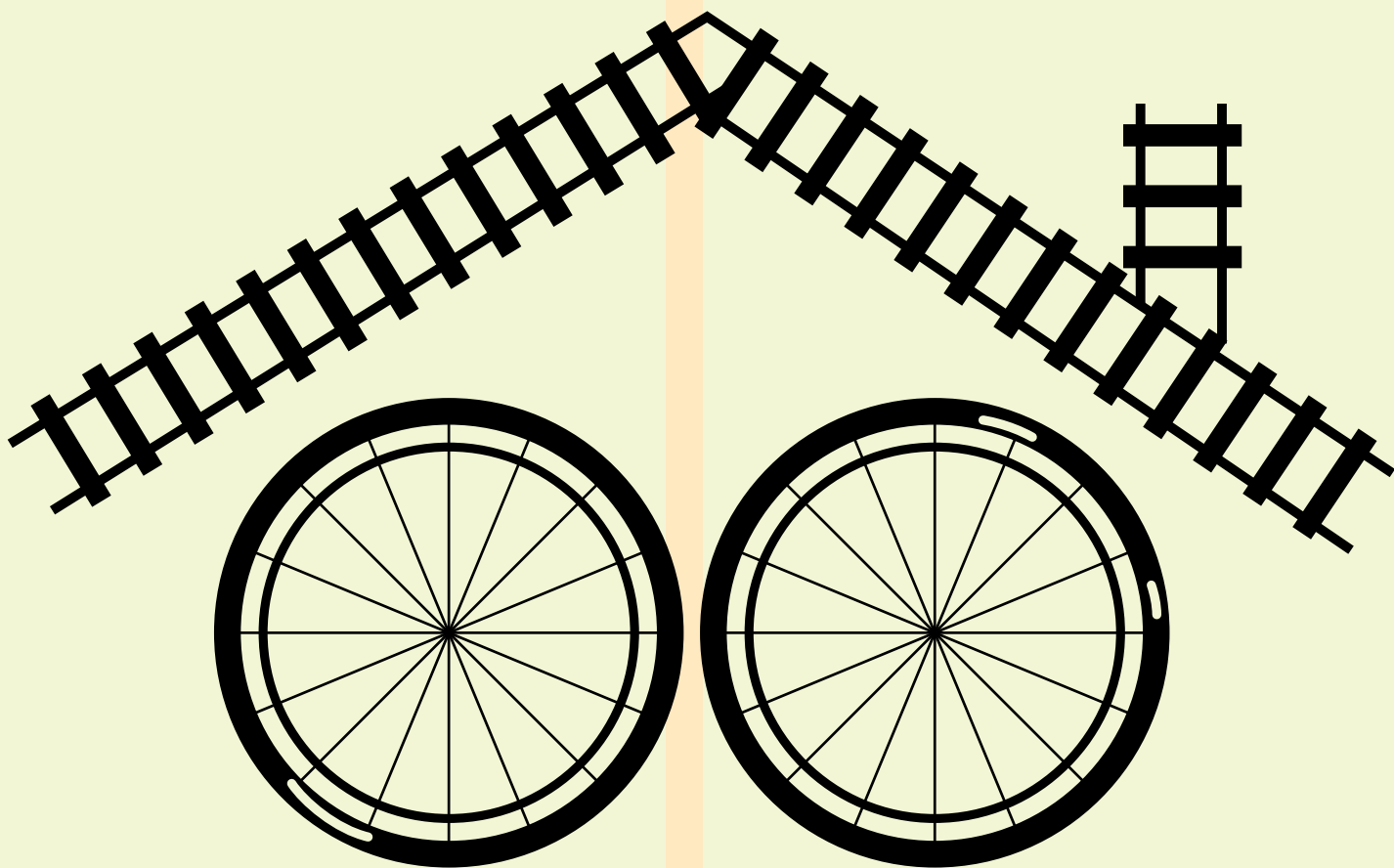
We zetten verder in op **een radicaal internationaal mobiliteitsplan** en vragen aan het betrokken personeel om de trein als reismiddel te gebruiken voor Europese bestemmingen. Werkreizen zijn per definitie verplaatsingen die personeelsleden maken binnen hun opdracht. We stellen volgende maatregelen en principes voorop:

- **Met de trein / bus naar ‘groene steden’**
Groene steden zijn steden die vanuit Gent met de bus of per trein in minder dan zes uur bereikbaar zijn, of die niet trager per trein dan per vliegtuig te bereiken zijn. Reken hiervoor de duur van een vlucht plus twee uur, of de standaardduur van de rit naar de luchthaven + inchecktijd + transfertijd. Bij het boeken van een reis naar één van deze groene steden, wordt het vliegtuig niet langer gebruikt (afgezien van overmacht).

Een niet-limitatieve opsomming van groene steden: Amsterdam, Ashford, Birmingham, Bonn, Bordeaux, Brighton, Bristol, Cambridge, Cardiff, Dortmund, Düsseldorf, Frankfurt, Grenoble, Groningen, Heidelberg, Keulen, Leeds, Londen, Luxemburg, Lyon, Mainz, Marseille, Metz, Montpellier, Nancy, Nantes, Oxford, Parijs, Reims, Rennes, Sheffield, Southampton, Straatsburg, Stuttgart, York, ...

© Michiel Devijver

- **Met de trein / bus naar ‘oranje steden’**

Oranje steden zijn steden die per trein op maximum acht uur te bereiken zijn. Bij zulke bestemmingen genieten trein of bus de voorkeur. Zo schuiven we duurzamere vervoersmiddelen als evidente keuze naar voren.

Een niet-limitatieve opsomming van oranje steden: Aix-en-Provence, Basel, Berlijn, Bern, Bremen, Durham, Freiburg, Fribourg, Genève, Göttingen, Hamburg, Hannover, Karlsruhe, Lausanne, Leipzig, München, Newcastle, Nice, Nuremberg, Toulouse, Twente, Zürich, ...

Kunstenpunt maakte een overzichtskaart: [download hier de pdf](#) of check Google Maps

- Het **vliegverkeer** werd serieus hertekend door de COVID-19-crisis én door onze ambities, geformuleerd in ons Actieplan 2020. We kozen ervoor om vanaf 2021 niet meer naar steden te vliegen die binnen een

werkdag per trein te bereiken zijn. Ook de vluchten voor het artistieke team (6 teamleden) werden beperkt. In 2022 maakte dit team in totaal **5 vliegreizen**, die binnen het artistieke programma en Europese partnerprojecten kaderden. Daarnaast maakten ze ongeveer een **20-tal treinreizen**.

We werken actief samen met internationale partners en kunstenaars voor een gedeelde prospectie en programmatie. Straks meer daarover.

VIERNULVIER monitort sinds januari 2021 het aantal vliegtuigreizen die kunstenaars en hun crew maken. Hiermee bedoelen we de vluchten die gemaakt worden voor het artistieke programma van VIERNULVIER, niet de vluchten voor verhuur- of netwerkactiviteiten door derden. Gezien de impact en naweeën van de COVID-19-crisis, zullen we deze cijfers enkele jaren bijhouden en daarna pas conclusies trekken. De cijfers van de afgelopen periode zullen namelijk een vertekend beeld te geven.

DUURZAAMHEIDSAGENDA

Programma

BEREIKT

- We zetten verder in op langdurige samenwerkingen met internationale kunstenaars. We nodigen ze uit om, naast het programmeren van een voorstelling, ook voor langere periodes projecten op te zetten en verbindingen te creëren met lokale participanten. In 2022 werkten we o.a. samen met Amanda Piña (Chili/Mexico/Wenen) en MOTUS (Italië). De kunstenaars werkten twee weken lang samen met studenten Drama van KASK & Conservatorium.
- VIERNULVIER besluit om niet verder te investeren in zowel (technisch) personeel als materiaal voor het hosten van online events.

LOPEND

- Kunstencentrum VIERNULVIER engageert zich om een netwerk te ontwikkelen van kunstorganisaties die geïnteresseerd zijn in meer solidariteit en duurzame samenwerkingen, om zo de onderlinge concurrentie en de ecologische voetafdruk te verkleinen. We gaan hiervoor in gesprek met Greentrack en Kunstenpunt om te bekijken hoe we dit kunnen implementeren in de werking van een aantal huizen.
- We werken verder aan een strategie om het gesprek met onze partners aan te gaan. Heel wat partners organiseren events (concerten, fuiven, congressen, ...) met internationale muzikanten, dj's of gastsprekers bij VIERNULVIER. Bepaalde partners, zoals Democrazy, zetten al jaren enorm in op duurzaamheid.

NIEUW

- We onderzoeken de slaagkans van het invoeren van een communicatie aan onze huurders en partners, waarin we in heldere en gebalde taal onze verwezenlijkingen, lopende projecten en ambities over

verduurzaming meedelen. Zo hopen we hen te inspireren om hier ook op in te zetten. "Wij proberen, jullie ook?"

Duurzame vervoerskeuzes stimuleren

BEREIKT

- Sinds 2013 beschikken we over een overdekte fietsenstalling voor bezoekers en personeel.
- We beschikken over een abonnement op het autodeelsysteem Cambio, voor het professionele gebruik van auto's door personeelsleden.
- We hebben een vaste geluidsset voor feesten en optredens in de Concertzaal geïnstalleerd. Naast een grote tijds winst en een verminderde slijtage van technische infrastructuur, verminderen we zo ook het vrachtwagentransport voor VIERNULVIER met ongeveer 6.000 km.
- We installeerden een vaste lichtset in de Concertzaal. Dit spaart zeer veel transport en opbouw- en afbraakwerken uit, voor en na events.
- Als we in het kader van verbouwingen een nieuwe samenwerking starten met aannemers, nemen we steeds in het bestek op dat onze voorkeur uitgaat naar een zo duurzaam mogelijk transport. We geven bijvoorbeeld aan dat onze voorkeur uitgaat naar vervoer over water wanneer puin weggevoerd of werfmateriaal aangeleverd wordt.
- Reizen naar bestemmingen die op minder dan zes uur tijd te bereiken zijn per bus of trein, gebeuren niet meer per vliegtuig.

LOPEND

- We onderzoeken of de vraag naar lockers voor plooi-fietsen van personeel, publiek en artiesten nog relevant is.
- We werken samen met een aantal Europese partners om kunstenaars lokaal te ondersteunen bij het creëren van nieuw werk, en ze daarna voor een langere periode naar Europa te halen om ermee te touren. Momenteel is dit al het geval voor

een aantal Braziliaanse gezelschappen.

- We werken verder het idee van financiële *incentives* uit, zoals het slechts gedeeltelijk terugbetalen van niet-ecologische verplaatsingen en de volledige restitutie van duurzame alternatieven.
- Het artistieke team krijgt in 2023 opnieuw een limiet van 5 prospectievluchten opgelegd in het kader van de eigen artistieke programmatie.
- We bouwen de komende jaren verder aan een internationaal netwerk van collega's (programmatoren en kunstenaars), die voor ons prospecteren op de locatie waar zij wonen en werken. Hierdoor vliegen wij minder.
- We gaan met partners het gesprek aan over vliegreizen. Heel wat van onze programmatie wordt door externe partners gerealiseerd. Bij sommigen staat duurzaamheid soms iets minder hoog op de agenda.

NIEUW

- We voorzien CO₂-compensatie voor vlieg-reizen. Voor elke vliegreis rekenen we een bijdrage aan op het budget, evenredig met de uitgestoten hoeveelheid CO₂. Met die bijdrage wordt een CO₂-verlaging in een klimaatproject gerealiseerd.

Ontmoedigen autogebruik

BEREIKT

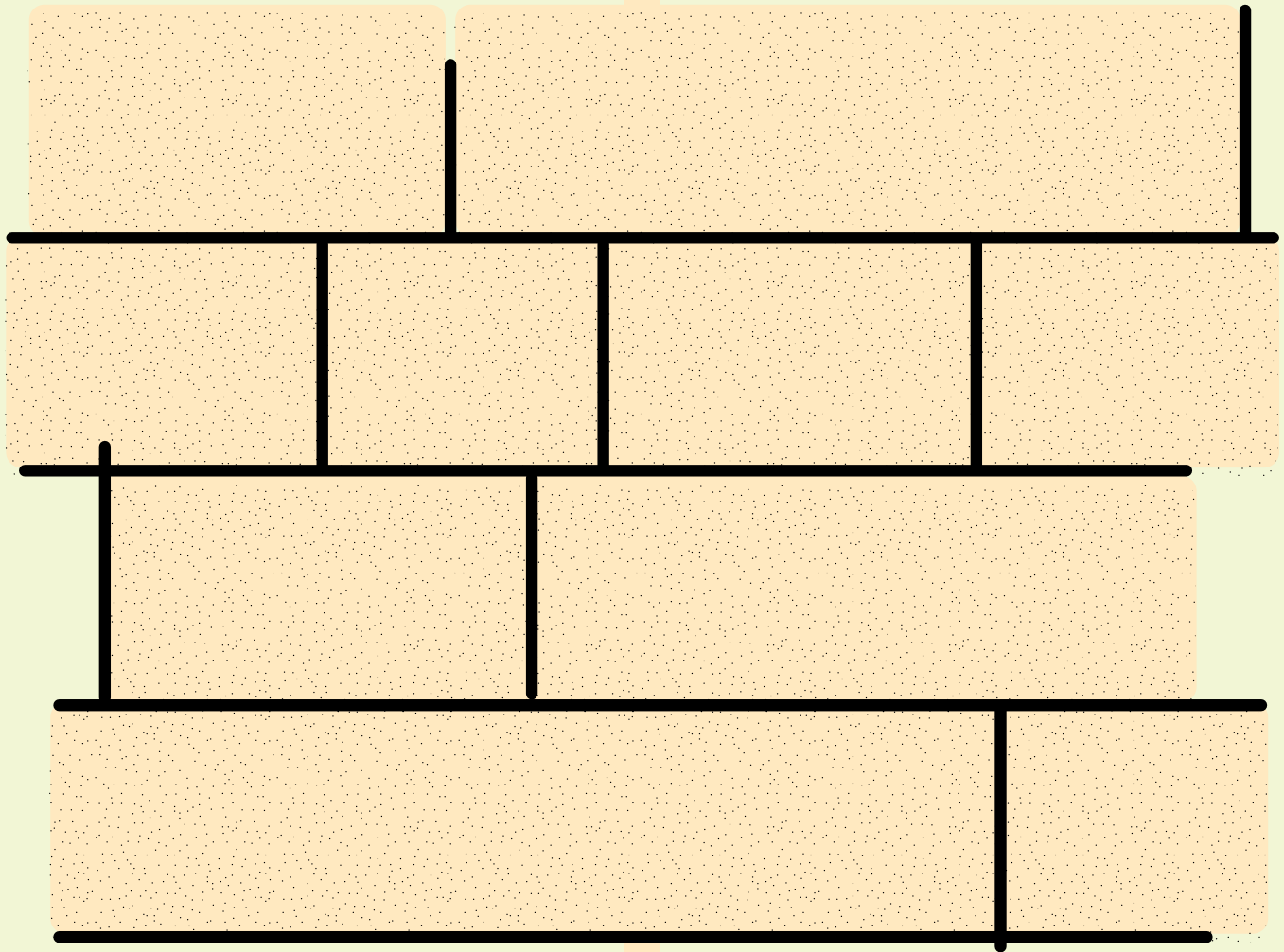
- De IT-afdeling ondersteunt verschillende videoconferentiesystemen en streaming-diensten, zoals Google Hangout, Skype en Zoom. Verder meer hierover.

LOPEND

- Voor prospectiereizen en internationale vergaderingen toetsen we het duurzaamheidsaspect af aan de meerwaarde ervan, en wordt het duurzame reisbeleid toegepast.
- VIERNULVIER onderzoekt meer mogelijkheden om het fietsgebruik maximaal te stimuleren.

NIEUW

- We onderzoeken de meerwaarde van een voordelig abonnement op het autodeel-systeem Cambio voor personeelsleden. Zo hopen we het gebruik van de eigen wagen te onderdrukken.
- Sommige programmatoren verzoeken kunstenaars om zoveel mogelijk te kiezen voor de duurzaamste verplaatsingsmanier. Agenda's, thuissituaties en geografische locaties maken dit echter niet altijd mogelijk. We onderzoeken de mogelijkheid om dit in de contracten te laten opnemen.

actie 3: GEBOUW & INFRASTRUCTUUR

“Onze energiedoelstellingen zijn bewust ambitieus: Kunstencentrum VIERNULVIER speelt immers een voorbeeldrol in de cultuursector.”

Matthias Belpaire, coördinator Monument & Infrastructuur VIERNULVIER

Kunstencentrum VIERNULVIER is gehuisvest in een beschermd monument met een netto oppervlakte van 22.500 m². Het VIERNULVIER Café functioneert als het kloppende hart ervan, en is de ontmoetingsplaats bij uitstek in Gent. Kunstencentrum VIERNULVIER heeft daarnaast meerdere theaterzalen, een grote Concertzaal, verschillende studio's waar kunstenaars werken, en een grote kantoorruimte.

Om ons gebouw verder duurzaam te renoveren en restaureren, is er het **lopende restauratieplan Meerjarenpremieovereenkomst (MPO)**, dat gestart is in 2020 en loopt tot 2034. De focus ligt hierbij op de restauratie van het monument om verdere schade te voorkomen.

De voorbije jaren kreeg Kunstencentrum VIERNULVIER subsidies vanuit het **Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI)** voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Meer details hierover lees je verderop. Daarnaast is er een nieuw plan in opmaak waarin alle mogelijke infrastructurele ingrepen worden opgelijst, met als uitgangspunt het verbeteren van het energieverbruik en een zo duurzaam mogelijk beleid. Dit plan heeft niet echt een naam, maar is een levend document. Alle VIERNULVIER-teams geven hun input hiervoor.

Zowel duurzaamheid als de klimaatdoelstellingen blijven de komende jaren fundamentele voorwaarden bij het beheer, de renovatie en de restauratie van ons gebouw. Alle aangekochte materiaal is duurzaam en gelabeld. Tot slot zorgt VIERNULVIER, in de mate van het mogelijke, voor **meer groen** in, op en rond het gebouw.

DUURZAAMHEIDSAGENDA

Kunstencentrum VIERNULVIER: dynamische kunstinstelling in een performant gebouw

Sommige ingrepen zijn energetisch, andere zijn infrastructureel. We verwijzen waar nodig naar de juiste actie.

BEREIKT

- Het Masterplan 2013-2019 is uitgevoerd, à €4,5 miljoen in vijf loten: Terras, Coop, Concertzaal en Snoepwinkel / 'voorbouw' (zie verderop).
- Een visienota ventilatie is ontwikkeld.
- In het VIERNULVIER Café is dubbelglas geplaatst (via ESCO Energent).
- Waar mogelijk is hoogenergetisch glas in de nieuwe residentieruimtes geplaatst.
- De ventilatiegroep van het VIERNULVIER Café is vervangen. De vorige was eerder op rokers gedimensioneerd en kon niet gestuurd worden op CO₂ of temperatuur.
- De fietsenstalling is geoptimaliseerd om meer en betere plaatsen voor bezoekers aan te bieden. De ruimte ziet er aantrekkelijker uit en de capaciteit is verhoogd. Ook voeren we een preventiecampagne tegen fietsendiefstallen.
- De trekkenwand is vernieuwd d.m.v. gerecupereerde lieren (motoren voor de trekken), wat vrij uniek is in België. De gerecupereerde lieren werden afgebroken in Nederland. Ze zijn gereviseerd en voldoen aan de hoogste eisen.
- Er is een volledig nieuwe keuken geïnstalleerd voor het Café én de artiestencatering, met financiële steun van het Europese

Interreg-programma. Deze keuken is zeer energiezuinig: de luchtverversing, wasstraat en kooktoestellen leveren een minimale vervuiling op.

- Er zijn een groendak op en groenwanden in de Coop geïnstalleerd, bomen op het VIERNULVIER Terras, een boom op het Coop-terras, een torentuin op het VIERNULVIER Terras, en planten in de kantoren en het VIERNULVIER Café.
- Alle enkelglas uit het eerste restauratiedossier is vervangen door dun dubbelglas. Kieren en openingen zijn weggewerkt en waar mogelijk - rekening houdend met de beperkingen - is dakisolatie aangebracht. Boven de Brug is een koepel vervangen door een energiezuinigere variant. Hierdoor konden we de radiatoren op een lagere temperatuur instellen, omdat het anders 'te warm' werd.

LOPEND

- We voeren de restauratiefase via de Meerjarenpremieovereenkomst (MPO) uit van 2020 t.e.m. 2034, in vijf fasen. De einddatum van de laatste fase is nog niet gekend, maar de uiterste einddatum is dus 2034. Deze MPO dient als kapstok om verschillende ingrepen te bundelen en versneld uit te voeren. We koppelen hieraan heel wat ingrepen, goedgekeurd door FoCI (zie verder).
- We voeren de goedgekeurde FoCI-aanvraag 2017 uit. De uitvoering is voorzien tussen 2017-2023.

BEREIKT

- Het bestaande gebouwbeheersysteem (GBS) is doorgelicht en geüpdatet waar nodig. Door een betere sturing van de technieken streven we naar een substantieel verbeterd energieverbruik. Dat is gekoppeld aan de volgende vier beschreven maatregelen, inclusief interne benchmarking;
- De stookplaatsen zijn geoptimaliseerd. VIERNULVIER beschikt over drie stookplaatsen, waarin zeven stookketels staan. Door die met elkaar te verbinden, oude

- elementen te vervangen, nieuwe energiebronnen toe te voegen en sanitair af te koppelen, zorgen we voor een grote daling in overbodig energieverbruik. We braken stookketels uit en vervingen de warmwaterproductie voor de verwarming door het warmtenet van Luminus. De warmwaterproductie voor het sanitair werd losgekoppeld van de algemene warmwaterproductie. Zo produceren we enkel warm water op het moment van vraag. Hierdoor werd ons legionellaprobleem in één klap weggewerkt;
- De ventilatiegroep van het VIERNULVIER Café is vervangen. De vorige is destijds ontworpen voor een café met rokers en voldeed dus niet meer aan de nieuwe rookvrije normen. Een optimalisatie is nodig, gekoppeld aan de maatregelen van het GBS;
 - De koudeproductie en -distributie is geoptimaliseerd;
 - Isolatie werd voorzien tijdens de geplande werken van het MPO (eerste fase).
 - De temperatuur is meer en beter afgestemd op het gebruik dan vroeger. Voor een nog betere sturing investeren we in een nieuw gebouwbeheersysteem (zie aanvraag FoCI 2017).

LOPEND

- We voorzien een algemene *relighting*. VIERNULVIER is al een hele tijd bezig met het plaatsen van ledverlichting, vooral in de verbouwde delen. Dankzij subsidies kunnen we dit proces voor het grootste deel van het monument versnellen; (*deels uitgevoerd*)
- We plaatsen dubbele beglazing in de nieuwe residentieruimtes d.m.v. een glazen voorzetwand, omdat dit deel van het monument beschermd is; (*deels uitgevoerd*)

LOPEND

- We voeren het Masterplan energie uit (zie Actieplan 2021).
- We gebruiken ecologische verf, zowel op waterbasis als op basis van het groen label.
- We voeren de goedgekeurde FoCI-aanvraag 2020/2021 uit. De uitvoering is voorzien tussen 2021-2026.
 - We voorzien zonwering voor de Coopkantoren. De kantoren van VIERNULVIER huizen deels in een oud gebouw met een extra verdieping erbovenop. Het geheel vormt een volledig open constructie. Daardoor is de temperatuurregeling moeilijk te beheersen en vooral 's zomers niet werkbaar. In plaats van een airco te installeren, kiest VIERNULVIER ervoor om de oorzaak aan te pakken en in 2024 zonwering te plaatsen;

BEREIKT

- De ijswatermachine (koelgroep) is vervangen. De eerste FoCI-aanvraag bevatte al de optimalisatie van de koelgroepsturing. Ondertussen is gebleken dat die koelgroep niet meer up-to-date was en het beste vervangen werd door een koelgroep (vierpijps warmtepomp) met warmteterugwinning;
- Energiemonitoring, nodig voor de automatisatie en regeling van alle bestaande en nieuwe installaties, werd voorzien. Vanuit deze gegevens kunnen we de sturing verfijnen en het energieverbruik optimaliseren;

LOPEND

- De FoCI-aanvraag rond *relighting* (zie boven) bevat *relighting* voor grotere ruimtes, terwijl de vorige aanvraag vooral over de algemene verlichting in kleinere ruimtes en gangen ging.
- We voorzien ook specifieke podiumtechnische *relighting*. Zo willen we het elektriciteitsverbruik verminderen door een deel van het Kunstencentrum VIERNULVIER-lichtpark om te zetten van conventioneel (hoofdzakelijk halogeen) licht naar duurzamere varianten; (*uitvoering in 2020 en daaropvolgende jaren*)
- We voorzien ook specifieke

podium-technische relighting. Zo willen we het elektriciteitsverbruik verminderen door een deel van het Kunstencentrum VIERNULVIER-lichtpark om te zetten van conventioneel (hoofdzakelijk halogeen) licht naar duurzamere varianten; *(uitvoering in 2020 en daaropvolgende jaren)*

- We optimaliseren de ventilatie. Een groot aantal van de bestaande luchtgroepen kunnen we niet optimaal sturen in functie van hun verbruik. Daarnaast ontbreken er essentiële onderdelen in sommige luchtgroepen, zodat bijvoorbeeld verse lucht niet eerst wordt opgewarmd vooraleer die in de ruimte gepulseerd wordt. *(uitvoering in de loop van 2021-2023)*

LOPEND

- We maken een masterplan 2050 op voor het gebouw, waarin we een richtinggevende toekomstvisie met duidelijke beleidskeuzes uitschrijven.
- We zoeken naar nieuwe subsidiëring voor onderstaande optimalisatie-acties. De noodzaak en financiële haalbaarheid wordt vooraf onderzocht.
- Dubbele beglazing in het schrijnwerk voor premiedossiers 2 (BEREIKT), 3 en 4 (MPO);
 - Isolatie voor premiedossiers 2, 3 en 4 (MPO);
 - Ventilatie optimaliseren, vernieuwen en updaten van de Balzaal en Domzaal + aangepaste verwarming;
 - Relighting podiumtechnische verlichting van Concertzaal, Balzaal en Domzaal.
- We plaatsen PV-installatie (zonnepanelen) op de daken van De Vooruit. Het plaatsen van zonnepanelen op naburige daken blijkt niet mogelijk, aangezien o.a. UGent zelf hun dak zal gebruiken.
- We vangen het regenwater aan de achterbouw op (gekoppeld aan premiedossier 5: bouwen van ondergrondse opvangbekken voor regenwater). Dit werd opgenomen in het 'Aanvraagdossier Agentschap en Erfgoed', waarvan de uitvoering voorzien is in 2032.

NIEUW

- We onderzoeken of vergroening en ontharding van het Scheldeterras mogelijk is.
- We gaan na of het haalbaar is om de inkom van de Concertzaal tussen het buitenschrijnwerk en het kassameubel winddicht te maken.
 - We gaan na of we regenwater kunnen gebruiken om de toiletten mee door te spoelen in de Concertzaal. Dit betekent dat er extra toevoerleidingen moeten geplaatst worden als aanvoer vanuit de regenwaterbekkens. Toch deze bedenking: de huidige regenwateropvang is te klein voor de toiletten die nu aangesloten zijn.
 - We doen onderzoek naar batterijen voor energieopslag.
 - We onderzoeken of we tochtgordijnen kunnen installeren in de deur die naar het rokersterras van de Concertzaal leidt.
 - Overal waar we restaureren in De Vooruit, willen we meteen ook daken isoleren en dubbelglas plaatsen.
 - Tegen 2050 willen we op een energie-neutrale manier warmte opwekken. We denken hierbij aan een BEO-veld (boorgat-energie-opslag), andere opties vallen nog te ontdekken.
 - We blijven onderzoek voeren naar vloeren die energie opnemen en omzetten. De eerste keer dat we dit bekeken, bleek het niet rendabel, maar we blijven het opvolgen.
 - We geven meer aandacht aan kleine zaken zoals het dichten van kieren, plaatsen van tochtthonden, isoleren van leidingen, ...
 - We plaatsen aangepaste radiatoren in zoveel mogelijk zalen, zodat we op lagere temperatuur kunnen verwarmen.
 - De energie-installaties krijgen een aangepaste sturing.
 - We onderzoeken of we grijs water kunnen recuperen als spoelwater voor de toiletten.

actie 4: ENERGIEVERBRUIK, WATERBEHEER & LUCHTEMISSIES

“Klimaatadaptatie is zoals het herstel van een zware, slepende ziekte (in dit geval: klimaatverandering): misschien overleef je het, maar niks zal ooit nog hetzelfde zijn.”

Ellie Murtagh, Institute of Future Cities,
University of Strathclyde

Energieverbruik

Het honderdjarige gebouw waarin VIERNULVIER is gevestigd, is een beschermd monument. Daardoor moeten we met heel wat beperkingen en regelgevingen rekening houden. Als tussenstap naar 2050, het jaar waarin we volledig klimaatneutraal willen werken, kiezen we vandaag op het vlak van energieverbruik zoveel mogelijk voor het optimaliseren van de huidige systemen en van het gebouw. Ons doel voor 2050 is een **volledige overschakeling op fossielvrij energieverbruik** of op alternatieven. We schakelden al over op het warmtenet van de Stad Gent, ondertussen beter bekend als het warmtenet van Luminus. Op zich betekent dit nog geen vergroening van de energie-aanvoer, maar dit kan alleen maar verbeteren. Het behouden van gas (door het vernieuwen van de gasketels) zou geen winst opleveren in de toekomst, dus kozen we voor het potentieel van de vergroening.

Duurzaam energieverbruik sluit deels aan bij de vorige actie. Daarbij beschreven we veel ingrepen die rechtstreeks te maken hebben met energiebesparing. Het jaarlijkse energieverbruik van VIERNULVIER vergelijken en interpreteren is sowieso heel moeilijk. Het gebruik van de zalen, de openstaande deuren bij voorstellingen, het genre van de voorstelling, de bezetting van de studio's: het is elk jaar zo verschillend dat vergelijken vrijwel onmogelijk is. Komt daar nog bij dat er minstens negen maanden per jaar verbouwd wordt, wat eenmalig grote of kleine gevolgen

heeft voor het verbruik – zowel door ‘werfgebruik’ als door verloren energie door het ‘open zijn’ van VIERNULVIER.

VIERNULVIER neemt een aantal basisprincipes in acht wat betreft duurzaam energieverbruik. Zo kiezen we er bijvoorbeeld bewust voor om enkel in de serverlokale airconditioning te installeren. Met de hittestress in de late lente en in de zomer – als gevolg van de klimaatopwarming – is dat niet altijd even gemakkelijk. We zoeken daarom naar andere oplossingen, zoals flexwerkplekken inrichten, zonwering en nachtventilatie installeren, ... Niet alleen voor de studio's, maar ook voor de kantoorruimte en het VIERNULVIER Café.

In de Theaterzaal kunnen we het brand-scherm laten zakken, waardoor we enkel het podium verwarmen in plaats van de hele zaal. Maar in een huis als De Vooruit is het evenwicht tussen ‘comfort’ en ‘energiezuinig’ precair. Bezoekers klagen soms over de koude temperatuur in de Theaterzaal. Ook dansers die er optreden, vragen naar voldoende hoge temperaturen tijdens hun repetities en voorstellingen. Dit is vaak in tegenspraak met een energiezuiniger beleid, dus het blijft zoeken naar een goed evenwicht.

Indicatoren

Onze elektriciteit bestaat voor 100 procent uit groene en lokale stroom. De onderstaande grafiek van ons elektriciteitsverbruik toont lichte schommelingen over een periode van zeventien jaar, maar zonder significante stijgingen of dalingen.

Duurzaamheidsagenda

BEREIKT

- We vroegen in 2020 een subsidie aan bij het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI), i.h.k.v. de energiebesparende maatregelen voor energiemonitoring. Die monitoring is nodig voor de automatisatie en regeling van alle bestaande en nieuwe installaties. Vanuit deze gegevens kunnen we de sturing verfijnen en het energieverbruik optimaliseren.
- We zijn overgeschakeld op 100 procent lokale en groene energie.
- Het energieverbruik voor podiumtechniek is geoptimaliseerd.
 - We gebruiken oplaadbare batterijen waar mogelijk;
 - We gebruiken herbruikbare, rubberen T-Fix elastieken i.p.v. tape als kabelbinders;
 - We zetten videoprojectoren met led-lasers als lichtbron in. Die hebben niet alleen een langere levensduur en een lager verbruik, maar vragen ook minder onderhoud;
 - We investeren in een verbeterde ergonomie en efficiëntie bij de technische opbouw en afbraak van producties, zoals karren, hijsmaterialen, videocablage via UTP (met vaste bekabeling in de zalen), ...
- De Vooruit beschikt over zeven studioruimtes en vier presentatieplekken. Tijdens een normaal – lees: coronavrij – seizoen voorzien we een bezettingsgraad van 100 procent, rekening houdend met de beschikbare middelen om de gebruikers voldoende te ondersteunen.

LOPEND

- Toch kampt De Vooruit soms nog met leegstand, vooral in de periode tussen 15 juni en 15 september. Onze infrastructuur wordt in die periode niet maximaal benut. Het is niet haalbaar (vakantieplanning) en niet wenselijk (meer van hetzelfde) om die maanden in te vullen met projecten die de huidige

ploeg ontwikkelt. We denken hiervoor eerder aan ‘tijdelijke invullingen’ door derden. Deze piste wordt, in overleg met een aantal partnerorganisaties, verder onderzocht. In de zomer van 2021 hebben we hier voor het eerst mee geëxperimenteerd in samenwerking met o.a. Gouvernement, Platform-K, ...

BEREIKT

- We hebben een aantal bijkomende deeltellers geïnstalleerd om het verbruik beter te monitoren. In eerste instantie betrof het de controle en beheersing van regenwater, later ook de controle van de grote energieslurpers. Geleidelijk aan hebben we dit onderzoek vernauwd om de grote sluipverbruikers te kunnen detecteren en weg te werken. Sturingen en installaties zijn geoptimaliseerd (zie eerder onder FoCI). Die monitoring werd ook gekoppeld aan ons planningsprogramma Yesplan.

BEREIKT / LOPENDE

- We hebben sensoren geïnstalleerd die op basis van beweging automatisch het licht aan- en uitschakelen in de kantoren. We ontrollen dit verder in andere ruimtes in het gebouw.
- We hebben verlichting vervangen door ledverlichting (zie eerder onder FoCI). We ontrollen dit verder in andere ruimtes in het gebouw.

LOPEND

- We stellen een maximale temperatuur in voor residenten en communiceren dit op voorhand. Door de energiecrisis hebben we de ingestelde temperatuur aangepast: we verwarmen niet boven de 19° en we koelen niet af onder de 27°.
- We wijzen personeel en bezoekers erop om deuren te sluiten, schakelaars uit te doen, lichten te doven na het verlaten van een ruimte, ... Dit is een blijvend aandachtspunt.
- We hebben oog voor het onderhoud van installaties en optimaliseren hun werking.

- We volgen de energiemonitoring op via energied.be. Lekken of stijgend verbruik kunnen we zo sneller opsporen.
- We onderzoeken verder de haalbaarheid en het rendement van het plaatsen van zonnepanelen op ons gebouw.
- We voorzien *relighting* van de verschillende podia. VIERNULVIER engageert er zich toe om de gebruikte spots voor de verschillende podia stap voor stap duurzamer te maken – die verbruiken immers het meeste. Een klassieke theaterspot heeft een vermogen tussen 1.000 en 5.000 watt. Vaak kan zo'n toestel vervangen worden door een ledvariant die veel minder verbruikt. Dat veronderstelt echter een grondige aanpassing van de elektrische installaties en een grote investering in nieuwe spots en sturingen.

NIEUW

- VIERNULVIER wil de organisatoren van feestconcepten in de nightlife-zalen sterk aanmoedigen om met duurzame lichtbronnen te werken. Voor lezingen, debatten, congressen, ... schakelen we volledig over op duurzame lichtbronnen. Aan bezoekende gezelschappen willen we zo kwalitatief mogelijke alternatieven voor halogeenlicht aanbieden.
- We onderzoeken de mogelijkheid om ons te engageren in windmolens en zonnepanelen te velde (i.s.m. UGent).
- We volgen nieuwe technologieën op voor windturbines die op ons dak elektriciteit genereren.
- We streven naar een lager energieverbruik op alle vlakken.

Tijdslijn

Tijdslijn energieverbruik:

- 2020: energieverbruik laten dalen met 2% tegen eind 2020 (periode van 0,5 jaar) (referentiejaar 2019)
- 2021: energieverbruik laten dalen met 4% tegen eind 2021 (periode van 1,5 jaar) (referentiejaar 2019)
- vanaf hier: vertraging in de planning wegens financiële beperkingen door de energie- en coronacrisis
- 2022: energieverbruik laten dalen met 15% tegen eind 2022 (periode van 2,5 jaar) (referentiejaar 2019)
- 2023: energieverbruik laten dalen met 20% tegen eind 2023 (periode van 2,5 jaar) (referentiejaar 2019)
- 2050: fossielvrij

Tijdslijn *relighting*:

- 2021: exclusief gebruik van ledspots voor concerten en nightlife in de Concertzaal
- 2021: aanpassen van de elektrische installatie en dimmers in de Theaterzaal
- vanaf hier: vertraging in de planning wegens financiële beperkingen door de energie- en coronacrisis
- eind 2022: exclusief gebruik van ledspots voor concerten en nightlife in de Balzaal
- 2023: vervangen van front- en tegenlicht voor standaardopstellingen in de Theaterzaal
- 2024: vervangen van front- en tegenlicht voor standaardopstellingen in de Domzaal

Waterbeheer

Afhankelijk van het referentiejaar wordt ons waterbeleid positief of net negatief geëvalueerd. Zo zijn er jaren waarin VIERNULVIER heel wat stadswater verbruikt, omdat we bijvoorbeeld een zwembad op scène vullen voor een artistiek project. Of een jaar waarin we de regenwaterputten op het VIERNULVIER Terras vullen met stadswater, omdat er bij de installatie van die putten een constructiefout blijkt te zijn. Door de afgelopen uitzonderlijke coronajaren hebben we geen zinvolle monitoring kunnen doen. Wel is duidelijk dat we met de **nieuwe regenwaterput in de Snoepwinkel** duidelijk winst boeken en besparen op onze waterfactuur.

Duurzaamheidsagenda

BEREIKT

- De toiletten van het VIERNULVIER Café en de Concertzaal zijn de meest gebruikte. Zo werkt VIERNULVIER al enkele jaren met semi-droge urinoirs. Biochemische filters in deze droge urinoirs laten toe dat ze geheel autonoom – zonder spoelwater – kunnen werken. Dit heeft een enorm positieve impact op het milieu. De urinoirs beschouwen we als semi-droog, omdat er een timer is geplaatst waardoor de urinoirs automatisch periodiek volgens de instellingen worden gespoeld.
- De VIERNULVIER-poetsploeg werkt met een schrob-zuigmachine (capaciteit: 40 liter). Door niet meer alles handmatig te dweilen, ligt het waterverbruik veel lager. Zeker bij grotere oppervlaktes, zoals de Concertzaal en de Balzaal, waar de vierkante meters en bijhorend waterverbruik snel opliepen.
- Er is geen overloop naar de rivier de Schelde vanuit De Vooruit. Het ingezamelde water pompen we op naar de Lammerstraat. Recent werd ook het water van de Parijsberg mee ingezameld via onze pompput, waardoor het niet meer in de Schelde terechtkomt, maar in de riolering van de Lammerstraat. Een mooie samenwerking met Farys.
- Er zijn twee tanks voor regenwaterrecuperatie. De ene bevindt zich onder de overdekte fietsenstalling, kan 25.000 liter bevatten en is geplaatst in 2013. Voor de tweede tank, die zich onder de Snoepwinkel bevindt, maken we gebruik van een bestaande kelder. Deze tweede tank is voorzien van een (zwembad)folie en kan circa 20.000 liter bevatten. Hij is in gebruik sinds 2019. De oppervlakte van het dak dat afwatert naar de regenwaterputten, bedraagt $468 + 613 \text{ m}^2$ (1081 m^2). De totale dakoppervlakte is 3085 m^2 , exclusief het VIERNULVIER Terras (345 m^2) (zie onder Actie 1).
- Het kookwater van pasta wordt in de keukens meerdere keren gebruikt.

- We bestelden een studie over de riolering, omdat:
 - we zicht willen krijgen op alle waterafvoer in De Vooruit;
 - we zicht willen krijgen op de staat van deze riolering (te herstellen? verlies?);
 - we onderzoeken waar optimalisaties mogelijk zijn, vooral door afkoppeling van het regenwater. Misschien zijn er ook andere manieren van zuivering of recuperatie? Na verder onderzoek beslissen we tot welke acties we overgaan.

LOPEND

- We blijven onderzoeken hoe we de CO₂-voetafdruk formaliseren volgens ISO 14064. Hiervoor winnen we extern informatie in.
- Om de CO₂-emissies sterk te reduceren, moet de klimaatdoelstelling binnen al onze werkterreinen verankerd worden. De komende tijd gaan we hier actiever mee aan de slag binnen de diverse teams.

actie 5: AANKOOP- & MATERIAALBELEID

“Graag leid ik jullie naar het fascinerende pad van de ‘Filthy intimacy’: de intieme relatie tussen onszelf en de vervuilde omgeving. We moeten het idee opgeven dat ons lichaam een zuiver en gesloten geheel vormt. Als we cola drinken, drinken we ook plastic, kapitalisme, verpakking en vervuiling...”

Gosie Vervloessem, kunstenaar

VIERNULVIER streeft naar een duurzaam aankoopbeleid op het vlak van bureaumateriaal, technisch materiaal, drukwerk, ... Zo kiezen we bij de aankoop van bureaumateriaal voor heel wat producten op basis van FSC-materiaal of gerecycleerd plastic. We streven ook steeds meer naar **hergebruik**, door bijvoorbeeld producten met hervulbare patronen in het aanbod op te nemen. Voor het drukken van flyers en affiches kiezen we bewust voor het gebruik van FSC-papier of PEFC-papier. We beperken bovendien onze papieren campagnes en blijven dit evalueren.

De printer staat bewust op de kelderverdieping, zodat printen geen evidente keuze is en ons personeel dus twee keer nadenkt vooraleer ze iets afdrukken. We houden steeds meer afvalstromen uit de restfractie. Zowel zachte als harde plastics en organisch afval worden apart ingezameld. We **sorteren afval** selectief in vier containers: PMD, restfractie, papier en organisch afval. Sinds kort worden oude vetten en oliën ook apart opgehaald.

Duurzaamheidsagenda

BEREIKT

- In de loop van 2019 zijn we voor eigen events overgeschakeld op het gebruik van herbruikbare bekertjes. Sinds begin 2020 is het door de Vlaamse overheid verplicht om op alle events met herbruikbare bekertjes te werken. VIERNULVIER werkt hiervoor samen met de externe partner Goodless, die de bekertjes levert, ophaalt en afwast. We hebben gekozen voor een partner die zo dicht mogelijk bij De Vooruit gevestigd is, om zoveel mogelijk overbodige kilometers te voorkomen. We hebben overwogen om het hele proces in eigen handen te nemen, maar dat bleek uiteindelijk logistiek en financieel niet haalbaar te zijn. Of dit verhaal in zijn totaliteit (transport, afwas, verlies, ...) effectief een ecologisch beter alternatief is, is tot op heden niet gekend. Een studie hierover zou een interessante oefening zijn. We koppelen hierover terug met onze partner Greentrack.
- In de kantoorkeuken gebruiken personeelsleden en bezoekers keramische koffiekopjes.
- We voorzien herbruikbare bekertjes en biologisch afbreekbare rietjes.
- De Snoepwinkel is circulair opgebouwd.
- Als schoonmaakproducten gebruiken we de Green Care-producten van Werner & Mertz Professional. Deze producten hebben een Cradle to Cradle Gold-certificaat.
- In 2018 gebruikten we in totaal 500.000 wegwerpbekertjes tijdens events. Door de omschakeling naar herbruikbare bekertjes valt dit verbruik volledig weg. Deze omschakeling gebeurde op 1 januari 2020.
- We werken enkel nog met ecologische inkt voor alle drukwerk.
- Specifiek voor de schoonmaak van het sanitair, onderzochten we of het mogelijk is om te werken met enzymatische schoonmaakmiddelen, maar dit wordt voor onze werking afgeraden. We werken wel met producten die 100% biologisch afbreekbaar zijn.

- In het Café zijn we afgestapt van de bestekpochetten. Het bestek wordt los aangeboden en zit niet langer in een kartonnen mapje met papieren servet. Dit zorgt voor een pak minder afval.

LOPEND

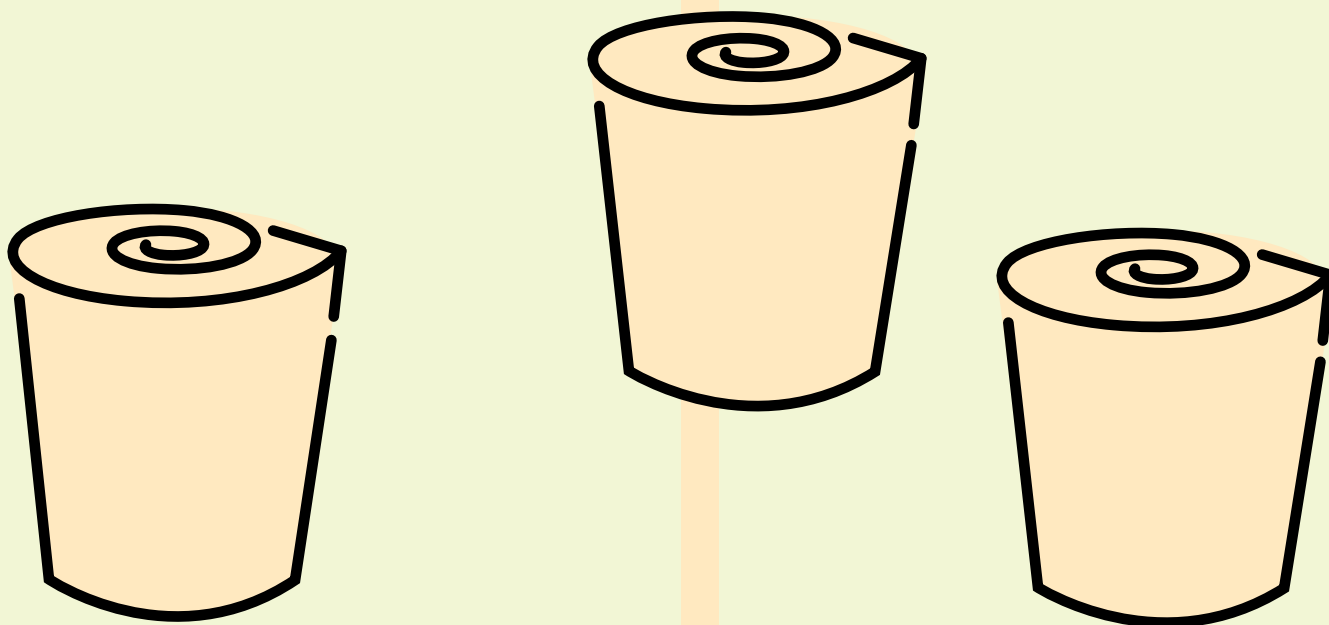
- Duurzaamheidscriteria spelen mee bij de aankoop van bureaumateriaal, meubilair, ... Toch is het nog niet altijd de doorslaggevende factor, en af en toe gaan we de mist in. Dit willen we in de toekomst scherpstellen.
- Backstage en bij opbouw op scène voorzien we wegwerpkoffiebekers, omdat keramieken bekens hier niet werkbaar zijn. We schakelen over naar 100% biologisch afbreekbare cups.
- Om te vermijden dat geprinte documenten niet opgehaald worden aan de printer, werkt iedereen vanaf januari 2022 met een code. Het document wordt pas geprint na het intikken van de code op het toestel.
- We blijven zoeken naar alternatieven voor het wegwerpmateriaal dat muzikanten op het podium gebruiken. Met name in de Concertzaal willen we – omwille van veiligheidsredenen – voorkomen dat artiesten de gratis flesjes vanuit de backstageruimte mee de zaal in nemen. Dit beschouwen we echter als een kleiner probleem, want de grootste milieuwinst halen we in die zaal uiteraard via de herbruikbare bekens.

NIEUW

- Voor de aankleding van festivals kiezen we, waar mogelijk, voor duurzame opties en bedenken we elementen die multi-inzetbaar zijn en nadien dus hergebruikt kunnen worden. Ook eenmalig materiaal wordt zoveel mogelijk hergebruikt: recycleerbare kartonnen borden worden gestockeerd om later iets mee te maken of om als ondergrond te gebruiken bij schilderwerk, vlaggen worden hergebruikt als stof, ... Enkel stickers zijn werkelijk eenmalig in gebruik.
- Ook voor de inrichting van de artiestenloges werd de afgelopen jaren bestaand materiaal geüpccycled: tafels werden hergebruikt, lockers werden omgevormd tot kasten, ... De bekleding van de banken in de Concertzaal bestaat uit gerecycleerd plastic en is een samenwerking met UGent-PlastiCity, een Interreg-proefproject.

STOPGEZET

- *'We rollen de inzameling van organisch afval verder uit. Vanaf 2021 worden de keukenresten afgevoerd en verwerkt in een biovergistingsinstallatie.'* Dit systeem werd bestudeerd, maar vraagt een grote investering en opvolging, waardoor deze piste voorlopig niet verder wordt bekeken.

actie 6: DIGITALE OMGEVING

De voorbije jaren hebben we in dit Actieplan weinig tot geen aandacht geschonken aan onze digitale omgeving. In de praktijk deden we dit echter wel al. Dus nemen we dit domein vanaf 2023 ook op in ons plan. Met onze digitale omgeving bedoelen we onze computers, smartphones en het gebruik van (sociale) netwerken en internet.

Voor de promotie van je evenementenaanbod kan je vandaag niet zonder sociale en digitale media. Deze markt wordt momenteel gedomineerd door een paar grote techbedrijven wier verdienmodel gebaseerd is op data die hen ook via onze communicatie bereikt. Als toonaangevend kunstencentrum zijn we ons bewust van onze voorbeeldfunctie en verantwoordelijkheid. We engageren ons daarom om alternatieven te onderzoeken.

Duurzaamheidsagenda

BEREIKT

- Fysieke servers zijn de afgelopen jaren vervangen door virtualisaties, en worden gehost op één enkele server met een zeer kleine voetafdruk en ecologisch label (ISO 14001). Zo zetten we in op een IT-infrastructuur met minimaal elektriciteitsverbruik.
Meer informatie:
 - www.iso.org/iso-14001-environmental-management.html
 - ECO Cert PRIMERGY CX400 M1
PRIMERGY CX2550 M2.pdf
- We gebruiken duurzame energie voor onze eigen digitale organisatie-infrastructuur. Onze serveromgeving is zo ecologisch mogelijk.

LOPEND

- We nemen onze digitale infrastructuur regelmatig onder de loep en gaan op zoek naar ethischere en duurzamere mogelijkheden.
- We nemen de veiligheid en de bescherming

van onze data regelmatig onder de loep.

- We kopen zo weinig mogelijk aan van grote techbedrijven en promoten de aankoop van refurbished toestellen.
- We verlengen de levensduur van bestaande apparatuur door goed onderhoud en doorgedreven herstel.

NIEUW

- We houden bij onze communicatie rekening met digitale verantwoordelijkheid. Waar mogelijk, kiezen we voor een digitaal product of een digitale dienst die aan deze criteria voldoet:
 - de leverancier is bij voorkeur een Belgisch of Europees bedrijf, aangezien Amerikaanse bedrijven aan minder strenge regels zijn onderworpen;
 - het product of de dienst biedt opties voor het regelen van de hoeveelheid gegevens die wordt overgedragen en/of opgeslagen voor elk medium;
 - het product of de dienst garandeert strikte gegevensbescherming;
 - het product of de dienst gaat lang mee.
- We promoten intern het gebruik van alternatieve zoekmachines zoals Ecosia of DuckDuckGo.
- We delen *good practices* met onze partners en ons netwerk.
- We streamen minder.
- We sensibiliseren intern over onze digitale voetafdruk.
- We geven collega's tips om de levensduur van hun apparatuur te verlengen.
- We ontwikkelen in 2023 een intranet om overdadig e-mailgebruik te vermijden.

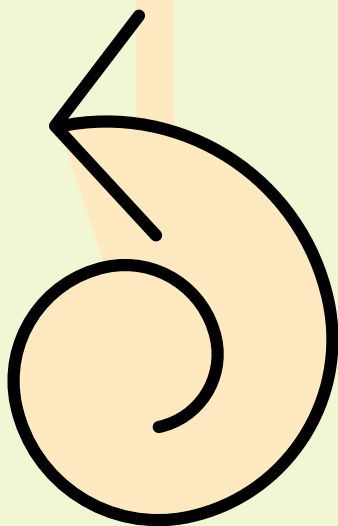
TOT SLOT

Duurzame veranderingen gaan traag en zijn vaak moeilijk. Het is een werk van lange adem waarbij we meestal niet meteen resultaat zien. Daarom vraagt het moed en hoop om vol te houden. We moeten daarbij voldoende begrip hebben voor zij die 'het even niet zien zitten' of 'nog niet mee zijn'. Ook voor VIERNULVIER blijft het voortdurend zoeken naar een evenwicht tussen radicale ideeën en de dagdagelijkse pragmatiek van een grote culturele organisatie. We wensen jullie alvast veel moed om je eigen organisatie en leven duurzamer te maken. Altijd welkom voor een babbel bij een drankje in het VIERNULVIER Café!

MET DANK AAN

Simon Allemeersch (kunstenaar), Benjamin Verdonck (kunstenaar), Gosie Vervloessem (kunstenaar), Eva Peeters (Greentrack Gent), Finn Van Dinter (Pulse Transitienetwerk), Riet Van de Velde (UGent), Nikol Wellens (Kunstenpunt), Jasper Bloemen (Glimps) en alle (ex-)medewerkers van Kunstencentrum VIERNULVIER. Een bijzondere pluim voor Sara Standaert, Johan Penson, Dominique De Braeckelee, Marieke De Munck en het hele VIERNULVIER-team.

Met de steun van: Greentrack, Pulse Transitienetwerk, Kunstenpunt, UGent en Glimps – met de financiële steun van: de Vlaamse Overheid, Stad Gent en P&V – Kunstencentrum VIERNULVIER is EU Climate Ambassador

wifi

VIERNULVIER-ART
vier@vier_art2022

trash

Kunstencentrum VIERNULVIER
Sint-Pietersnieuwstraat 23, 9000 Gent
09 267 28 20
info@vooruit.be
www.vooruit.be

follow us on Facebook, Instagram,
Twitter & YouTube

met de financiële steun van: de Vlaamse Overheid, de Stad Gent & P&V

VIERNULVIER is EU Climate Ambassador

